

LÄRARNAS
RIKSFÖRBUND

Föräldrars åsikter om skolan - en väljarundersökning

En rapportserie om skolans likvärdighet från Lärarnas Riksförbund

Föräldrars åsikter om skolan

- en väljarundersökning

Förord

Vi har i denna undersökning tillfrågat 2 063 föräldrar om deras åsikter i några aktuella skolpolitiska frågor. Undersökningen visar en tydlig och samstämmig bild. Oavsett partisympatier ger föräldrarna klart godkänt för de reformer som regeringen är i färd med att genomföra inom skolans område. I vissa frågor har regeringen starkare stöd av de socialdemokratiska väljarna än av sina egna, t.ex. inrättandet av en lärarlegitimation och starkare behörighetsregler.

Mycket talar för att skolan kommer att vara en avgörande fråga inför valet 2010. Alliansen måste visa upp att de fullföljt de reformer som de utlovade inför valet 2006, samt visa på en fortsatt viljeriktning för den svenska skolan. I de fall de tre oppositionspartierna vill åtnjuta ett förtroende i olika skolfrågor måste de i god tid innan valet leverera sin vision över hur den svenska skolan ska utvecklas.

Våren 2009 presenterade Lärarnas Riksförbund en undersökning där 3 000 väljare svarade på några politiskt intressanta och aktuella skolfrågor. Där visade vi att det bland olika partiers sympatisörer finns en ganska stor samstämmighet kring synen på skolan, och att partierna ofta inte företräder de åsikter deras väljare hyser. I den här undersökningen har vi valt ut några nya intressanta områden och ställt relativt preciserade frågor om olika skolpolitiska förslag. Eftersom många av frågorna kräver både intresse och erfarenhet av skolfrågor har vi denna gång vänt oss till föräldrar med barn som går i grund- och gymnasieskolan.

Vi kan i föreliggande rapport och i tidigare presenterad väljarundersökning visa på en stor samsyn när det gäller väljarnas och föräldrarnas åsikter om skolan. Den samstämmighet som föräldrar visar i stora, konkreta skolpolitiska frågor kan bara leda till en slutsats – de politiska partierna måste lyssna på sina väljare. Genom att göra det skapas långsiktigt hållbara reformer inom skolans område. Många efterlyser bredare överenskommelser inom skolans område, utan att precisera vad partierna ska komma överens om. Med denna rapport kan Lärarnas Riksförbund precisera ett antal konkreta områden där väljarna visar en stor enighet och där väljarna är överens borde även partierna kunna bli överens.

Vi har tidigare visat att cirka 40 procent av väljarna anser att skolan kan vara avgörande för hur de kommer att rösta i valen 2010. Lite drygt ett år före valen är det nu hög tid för de politiska partierna att visa på vilket sätt som de vill prioritera skolan.

Metta Fjellkner, ordförande Lärarnas Riksförbund

Innehåll

Sammanfattning	5
Förslag från Lärarnas Riksförbund	7
Föräldrars åsikter om skolan	9
Skolstart	9
Klass- eller ämneslärare i grundskolan	11
Övergången från grundskola till gymnasieskola	13
Gymnasieskolans utformning	14
Utbildade och legitimerade lärare	15
Lika villkor för fristående och kommunala skolor	17
Bakgrund	20
Om Lärarnas Riksförbund	25
Om Exquiro	26
Bilagor	27
Bilaga 1: Metodbeskrivning	27
Bilaga 2: Resultat - undergrupper	30
Bilaga 3: Frågeformulär	46
Bilaga 4: Sammanfattning av väljarundersökningen från mars 2009	49

Sammanfattning

Lärarnas Riksförbund har låtit undersökningsföretaget Excurio Market Research intervjua drygt 2 000 föräldrar om deras åsikter i vissa skolfrågor. Ett par frågor handlar om skolstarten; om man ska börja skolan vid sex, sju eller åtta års ålder eller om det ska vara fritt för föräldrarna att välja samt om förskoleklassen ska vara frivillig eller obligatorisk. Vi har också frågat om föräldrarna tycker att det ska vara klass- eller ämneslärare i de olika delarna av grundskolan. En fråga handlar om övergången till gymnasieskolan för de elever som inte når grundskolans mål och en annan om gymnasieskolans, främst de yrkesförberedande programmens, utformning. Vi har också frågat om synen på lärares behörighet och behovet av en lärarlegitimation samt om lika eller olika villkor för fristående och kommunala skolor.

Drygt 1 500 av de intervjuade har också svarat på frågan om vilket parti de skulle röstat på om det vore val idag, vilket innebär att vi kan jämföra de politiska partiernas skolpolitik med vad några av deras sympatisörer egentligen tycker. I vissa fall ger de intervjuade i vår undersökning sitt stöd till de förslag det parti de sympatiserar med lagt fram och i andra fall går de istället emot sitt parti. I de flesta frågor finns dessutom en ganska stor samstämmighet hos de intervjuade oavsett partisympati.

Skolstart

Sex av tio tillfrågade tycker att det fungerar bra som det är idag, att barn börjar första klass vid sju års ålder. En av tio tycker att man borde sänka skolstartsåldern till sex år, medan närmare tre av tio istället vill se en flexibel lösning där föräldrarna själva väljer om barnet ska börja vid sex, sju eller åtta års ålder.

Drygt hälften av de intervjuade föräldrarna tycker att förskoleklassen även fortsättningsvis kan vara frivillig, medan fyra av tio istället tycker att den borde göras obligatorisk och att grundskolan därmed borde vara tioårig. Endast de tillfrågade vänsterpartisympatisörerna har här en omvänd prioritering med en majoritet för ett obligatorium.

Klass- eller ämneslärare i grundskolan

Det finns ett starkt stöd för klasslärare i grundskolans första år. Däremot är det tydligt att många av de tillfrågade föräldrarna vill se flera än en lärare i mellanstadiet och att dessa lärare ska ha en viss ämnesspecialisering. I grundskolans senare år vill så gott som alla tillfrågade att undervisningen ska skötas av ämneslärare. Även här är samstämmigheten relativt stor över både parti- och blockgränser. Att endast 3 procent vill ha en klasslärare i grundskolans sista år får ses som ett tydligt tecken på att det inte finns något som helst stöd för att inrätta en enhetslärare i grundskolan.

Övergången från grundskola till gymnasieskola

Det råder delade meningar om hur man ska lösa situationen för de elever som inte nått målen för grundskolan när det är dags att sluta nian och söka till gymnasieskolan. Svaren är i stort sett jämnt fördelade på de tre alternativen; gå ett extra år i grundskolan, gå ett basår i gymnasieskolan och att påbörja ett vanligt gymnasieprogram, men med extra stöd i vissa ämnen. Det är inga större skillnader mellan olika partiers sympatisörer i den här frågan.

Gymnasieskolans utformning

Ungefär hälften av de tillfrågade föräldrarna tycker att det för yrkesprogrammen räcker med att det finns en möjlighet att läsa in grundläggande gymnasiebehörighet inom gymnasieskolans ram och ytterligare nästan tre av tio tycker att det istället kan göras senare. En fjärdedel anser istället att alla gymnasieprogram ska leda till att eleverna får grundläggande högskolebehörighet. Detta innebär att 74 procent föredrar en ökad specialisering framför att alla program inom gymnasieskolan ska leda till en allmän högskolebehörighet. Intressant att konstatera är att även de socialdemokratiska och vänsterpartistiska sympatisörerna föredrar en specialisering framför den allmänna högskolebehörigheten.

Utbildade och legitimerade lärare

Sex av tio tillfrågade föräldrar anser att det ska krävas utbildning för både rätt ämne och årskurs för att anställas som lärare. Ungefär lika många, två av tio, stödjer de två andra alternativen; att rektor själv ska bestämma eller att det ska krävas någon form av lärarutbildning. Drygt sex av tio tillfrågade anser att det ska inrättas en lärarlegitimation lik den legitimation som läkare har.

Stödet för formell utbildning är starkast hos de socialdemokratiska sympatisörerna och svagast hos de kristdemokratiska. När det gäller lärarlegitimation är stödet i stort sett lika stort i alla grupper utom hos centerpartisympatisörerna där färre än hälften stöder förslaget.

Lika villkor för fristående och kommunala skolor

Det finns en klar och tydlig majoritet, 72 % av de tillfrågade, som anser att fristående skolor ska följa exakt samma läroplaner och kursplaner som de kommunala skolorna. Det innebär att denna fråga måste kunna redas ut utan några partipolitiska övertoner.

96 procent anser att skollagen bör utformas på sådant sätt att såväl kommunala som fristående skolor ska hindras att driva verksamheten vidare om de inte lyckas åtgärda kvalitetsbrister som påtalats av Skolinspektionen.

Förslag från Lärarnas Riksförbund

Långsiktiga lösningar kommer att skapa arbetsro

Föreliggande undersökning och tidigare presenterad väljarundersökning (bilaga 4) visar att väljarna i stor utsträckning är överens om hur skolan ska utformas. Det är förbundets slutsats att de politiska partierna i konkreta förslag måste möta sina väljare i deras åsikter om skolan. Om detta blir fallet så kommer framtida reformer vara långsiktigt hållbara vilket kommer skapa en legitimitet åt skolan, vilket i sin tur kommer att skapa en legitimitet åt det politiska systemet.

I ett politiskt system är det inte möjligt eller ens önskvärt att de inblandade aktörerna är överens om allt, men vi menar att det nu utifrån väljarnas, elevernas och lärarnas åsikter finns en god grund för en uppgörelse om de grova dragen inom den svenska skolan.

Öka specialiseringen av lärarutbildningen

Återinför en klasslärarutbildning inriktad mot lågstadiet. Alla elever i grundskolans första år har rätt till lärare som är utbildade för läs-, skriv- och matematikundervisning samt kan ge eleverna grundläggande färdigheter i engelska samt samhälls- och naturorientering.

Förbundet anser att kompetensbehoven för lärare i årskurs 4-6 måste beaktas särskilt. Därför bör vi utbilda något mer ämnesspecialiserade lärare för mellanstadiet. Eleverna i grundskolans mellanliggande år behöver lärare med tillräckligt djupa kunskaper i samtliga ämnen men också den trygghet det innebär att inte flyttas runt mellan alltför många lärare och klassrum.

Satsa på att införa ämnesspecialister för grundskolans senare år. Elever som ska arbeta mot ämnesmålen för årskurs nio och betygsättas har rätt till lärare med djupa ämneskunskaper i alla undervisningsämnen.

Elever i samtliga årskurser ska ha rätt till utbildade lärare i de praktiska och estetiska ämnena.

Samtliga kategorier inom lärarutbildningen måste dimensioneras utifrån faktiska behov och inte, som fallet oftavarit i den nuvarande lärarutbildningen, utifrån studenternas fria val. Ansvaret för att så sker måste tas på nationell nivå och inte överlåtas till respektive lärosäte.

Legitimation och behörighet

Lärarnas Riksförbund kan konstatera att stödet för en lärarlegitimation är så pass starkt hos både De rödgröna och Alliansens sympatisörer att det finns fog för att kräva att ett konkret förslag snarast presenteras och dessutom genomförs. Förbundet förväntar sig även att de behörighetsregler som re-

geringen överlämnar till riksdagen under hösten 2009 är tydliga och ställer krav på att lärare ska vara behöriga för såväl ämnen som skolform/årskurser, som de ska undervisa i.

Skapa en grund- och gymnasieskola där eleverna når kunskapsmålen

Satsa på mindre klasser, tydliga mål och nationellt likvärdig resultatuppföljning i grundskolan. Alla elever ska ges möjlighet att nå målen.

Öppna upp för individuella lösningar för dem som trots allt inte når målen och därmed inte är redo att fullt ut följa ett nationellt program på gymnasieskolan. De som inte når målen är ingen homogen grupp. Vissa har missat lite och andra nästan allt. Det krävs individuella lösningar.

Renodla gymnasieskolans program så att de som går yrkesprogram är väl förberedda för yrkeslivet och de som går studieförberedande program är väl förberedda för fortsatta studier.

Möjliggör för elever som går yrkesprogram att även läsa in det som krävs för att nå grundläggande behörighet för högskolestudier; genom individuellt val, utökad studiekurs eller tidsmässig flexibilitet. Lagstadga om rätt till studie- och yrkesvägledning för alla, både inför gymnasievalet, val av högskoleutbildning och för yrkesväxlare.

En nationell likvärdig skola med högt uppsatta mål

Jämställ kommunala och fristående skolor i den kommande skollagen och läroplanen. Samma villkor ska gälla oavsett huvudman, pedagogiskt och ekonomiskt.

Ge Skolinspektionen sanktionsmöjligheter och befogenhet att ingripa när skolor och huvudmän ej lever upp till de krav som ställs i styrdokumentet.

Lärarnas Riksförbund vill se nytt modernt huvudmannaskap för skolan, där staten sätter upp mål och tar ett huvudansvar för finansieringen av skolan.

Klargör förskoleklassens ställning

Enligt Skolverkets statistik från 2008 går 95 procent av alla 6-åringar i förskoleklass. Lärarnas Riksförbund anser att regeringen måste ta ställning till om förskoleklassen ska integreras i grundskolan fullt ut eller om den ska kvarstå som en hybrid mellan förskolan och grundskolan. Lärarnas Riksförbund anser att det bästa vore att förskoleklassen integreras i grundskolan och att undervisningen enbart bedrivs av lärare med behörighet för grundskolans första årskurser. På så sätt skapas en tioårig grundskola, vilket ger eleverna ett år till för att nå grundskolans mål.

Föräldrars åsikter om skolan

I detta avsnitt redovisas hur de tillfrågade föräldrarna har besvarat våra frågor. Där vi kan se skillnader beroende på kön, ålder på barn eller partisynpaty redovisas detta. Avslutningsvis visar vi huruvida presumtiva väljares åsikter tycks överensstämma med deras respektive partis skolpolitik eller inte. Partiernas åsikter och förslag samt fakta om de olika områdena presenteras i det avslutande bakgrundskapitlet.

I bilaga 2 framgår vilka skillnader som är statistiskt säkerställda mellan sympatisörer från olika partier. Bland moderata och socialdemokratiska sympatisörer där vi har 500 eller fler svar kan vi göra de mest relevanta jämförelserna mellan sympatisörernas och partiernas officiella åsikter. För de övriga partierna gör vi sådana jämförelser när resultaten är så pass tydliga att det kan anses statistiskt säkerställt.

Precis som vi presenterade i vår väljarundersökning i mars (se bilaga 4) ser vi att föräldrarna, oavsett partisynpaty, är relativt överens. Det finns en ganska god samstämmighet kring hur man vill se svaren på de stora skolfrågorna utformade. Ofta finns också större likheter hos två eller flera partier ur olika politiska block än inom Alliansen eller De rödgröna. Detta tolkar vi som ett stöd för blocköverskridande, långsiktiga, lösningar som kan ge elever, föräldrar och rektorer arbetsro och möjlighet att arbeta långsiktigt för förbättrade resultat i den svenska skolan.

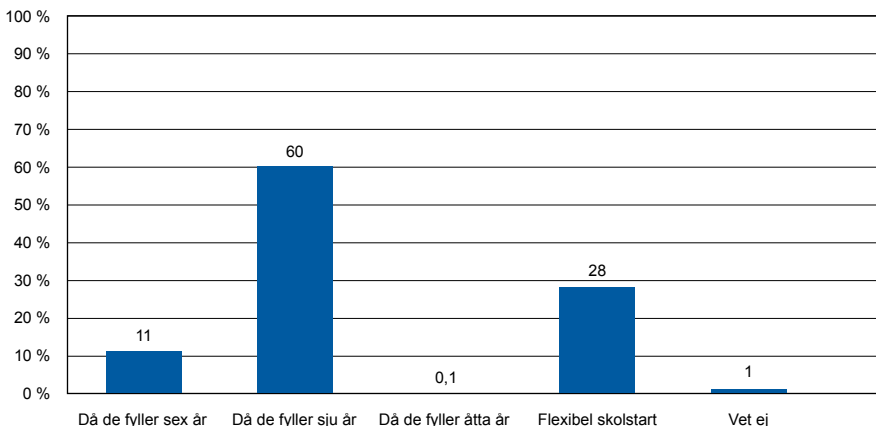
Skolstart

När ska barn börja grundskolan?

Bland våra tillfrågade föräldrar finns ett ganska starkt stöd för att låta det vara som idag. 60 procent tycker att barnen ska börja skolan det år de fyller sju år. En av tio tycker att det borde vara skolstart vid sex års ålder och tre av

Diagram 1. När ska barn börja grundskolan?

Bas: Samtliga

tio stödjer förslaget att det ska vara möjligt att börja tidigast det år man fyller sex år och senast det år man fyller åtta.

Det starkaste stödet för att låta alla börja skolan vid sju års ålder återfinns bland socialdemokratiska sympatisörer, 68 procent av dem har valt det alternativet. Alternativet får nästan lika starkt stöd från miljöpartiets sympatisörer, 64 procent. Hos den tredje parten i De rödgröna återfinns istället nästan det svagaste stödet för att behålla det nuvarande systemet, endast 47 procent av vänsterpartisympatisörerna har valt det alternativet.

Starkast stöd för att låta alla börja vid sex års ålder finns hos moderata sympatisörer med 16 procent tätt följt av centerpartistiska och folkpartistiska sympatisörer med 14 procent vardera. Bland De rödgröna återfinns det starkaste stödet för en tidigare skolstart hos vänsterpartiet där 12 procent av sympatisörerna skulle föredra en allmän skolstart vid sex års ålder. Endast 6 procent av miljöpartisympatisörerna stöder det alternativet.

Det starkaste stödet för flexibel skolstart återfinns hos de vänsterpartistiska och folkpartistiska sympatisörerna med 41 respektive 36 procent. De skiljer sig markant från åsikten hos de socialdemokratiska sympatisörerna där endast 22 procent stöder möjligheten till flexibel skolstart. Tredje starkast stöd för flexibel skolstart återfinns hos de miljöpartistiska sympatisörerna med 30 procent av de tillfrågade.

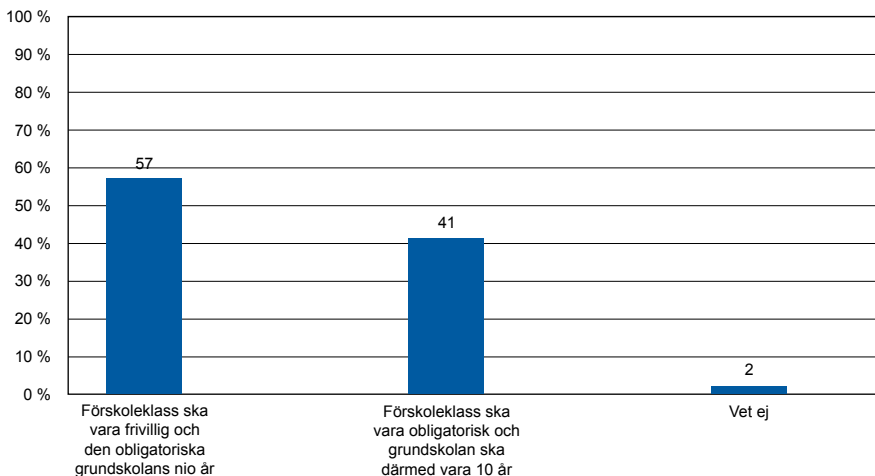
Sympatisörernas åsikter ger ett visst stöd för Miljöpartiets skolpolitiska program som just föreslår flexibel skolstart. Lägst stöd för sitt krav om flexibel skolstart återfinns hos kristdemokraternas sympatisörer, endast 21 procent stödjer förslaget.

Ska förskoleklass vara frivillig eller obligatorisk?

Det finns ett majoritetsstöd, 57 procent, för att förskoleklassen ska vara frivillig mot 41 procent som istället tycker att den obligatoriska skolan, med inkluderad förskoleklass, borde vara tio år. Här finns inga statistiskt säkerställda skillnader mellan olika väljargrupper men vänsterpartisympatisörerna utmärker sig något genom att i alla fall ha en omvänd prioritering, 59 procent för obligatorium mot 42 för frivillighet.

Diagram 2. Ska förskoleklass vara frivillig eller obligatorisk?

Bas: Samtliga

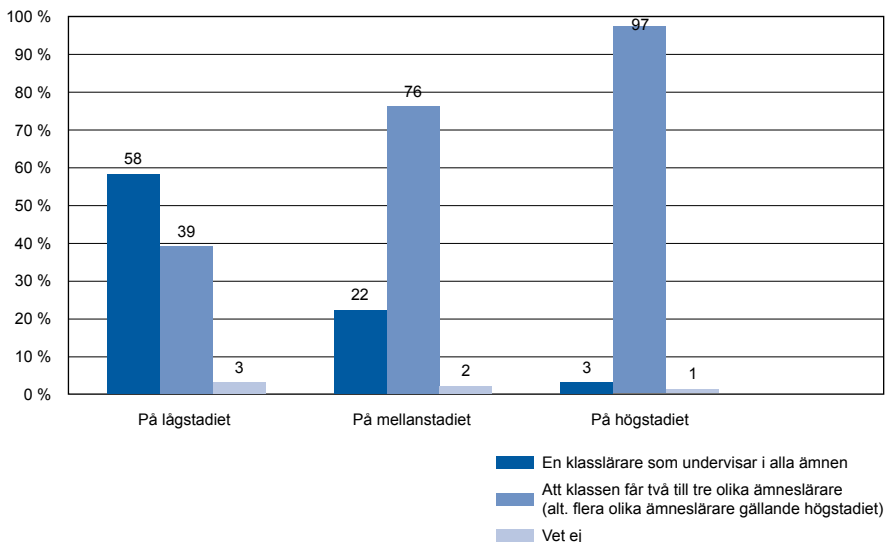
Klass- eller ämneslärare i grundskolan

Föräldrarna vill ha klasslärare i tidigare år och ämneslärare i senare år

Det finns ett starkt stöd för klasslärare i grundskolans första år, 58 procent mot 39 procent som föredrar ämneslärare. Redan i mellanstadiet ser vi dock att föräldrarna föredrar ämneslärare, 76 procent mot 22 för klasslärare. I högstadiet är det ytterst få som önskar att deras barn ska undervisas av klasslärare, 97 procent stöder modellen med flera olika ämneslärare. Lärarnas Riksförbund konstaterar att det helt och hållet saknas stöd för de aktörer som vill införa en enhetslärare i grundskolan.

Diagram 3. Vad är bäst för undervisning i de teoretiska ämnena?

Bas: Samtliga

Stödet för ämneslärare är allra starkast bland de vänsterpartistiska sympatisörerna. För lågstadiet finns en statistiskt säkerställd skillnad mellan dem och de socialdemokratiska, 59 mot 36 procent för klasslärare. Det är endast bland vänsterpartiets sympatisörer som vi återfinner en majoritet för ämneslärare redan i lågstadiet.

Även för mellanstadiet finns en signifikant skillnad mellan vänsterpartisympatisörer och flera av de andra partiernas sympatisörer. Hela 98 procent av vänsterpartisympatisörerna önskar ämneslärare på mellanstadiet mot 71 till 75 procent för centerpartistiska, socialdemokratiska och kristdemokratiska sympatisörer. Det innebär att endast en av de 51 vänsterpartisympatisörer som ingår i undersökningen anser att det ska vara klasslärare på mellanstadiet. Bland folkpartistiska och miljöpartistiska sympatisörer vill mer än 80 procent se två till tre ämneslärare i mellanstadiet.

De skillnader vi kan se mellan olika partiers sympatisörer sträcker sig alltså över blockgränserna men när det gäller lågstadiet tycks det finnas ett stöd för allianspartierna att verka för ett återinförande av klasslärarutbildningen.

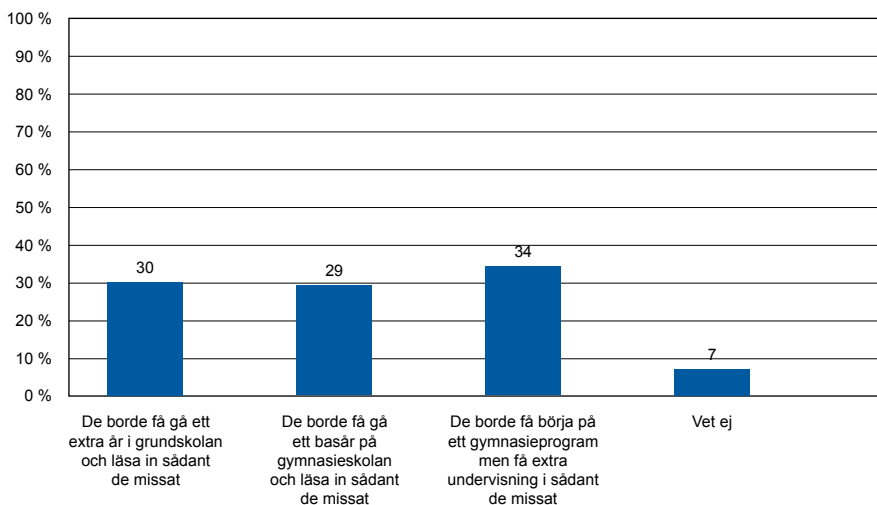
Övergången från grundskola till gymnasieskola

Vad ska man göra för de elever som inte klarat grundskolans mål när de slutar nian?

Av de alternativ vi föreslagit har det sista likheter med PRIV-modellen¹ och det är också den som får starkast stöd av föräldrarna men det är inte någon större skillnad mellan de tre varianterna. Det går alltså inte att ge något klart svar till politikerna vad föräldrarna önskar i den här frågan. Det finns heller inga signifikanta skillnader mellan väljargrupperna. Däremot finns en tendens att kristdemokratiska sympatisörer föredrar ett basår i gymnasieskolan (48 %) och att de socialdemokratiska föredrar PRIV-modellen (42 %) vilket inte är den modell partiet förespråkar.

Diagram 4. Vad ska man göra för de elever som inte klarat grundskolans mål när de slutar 9:an

Bas: Samtliga

Fler män (36 %) än kvinnor (25 %) tycker att man bör förlägga extraåret till grundskolan och det omvända när det gäller att förlägga det som ett basår i gymnasieskolan (34 procent av kvinnorna och 24 procent av männen). Att gå ett extra år i grundskolan är därmed det populäraste alternativet bland männen. När det gäller föräldrar med barn i olika åldrar finns signifikanta skillnader. Det är fler av dem som har barn i grundskoleålder (6-15 år) som föredrar varianten med ett extra år i grundskolan, medan många av dem som har barn i gymnasieålder istället föredrar varianten som liknar PRIV.

¹ För ytterligare information om PRIV-modellen se sidan 22.

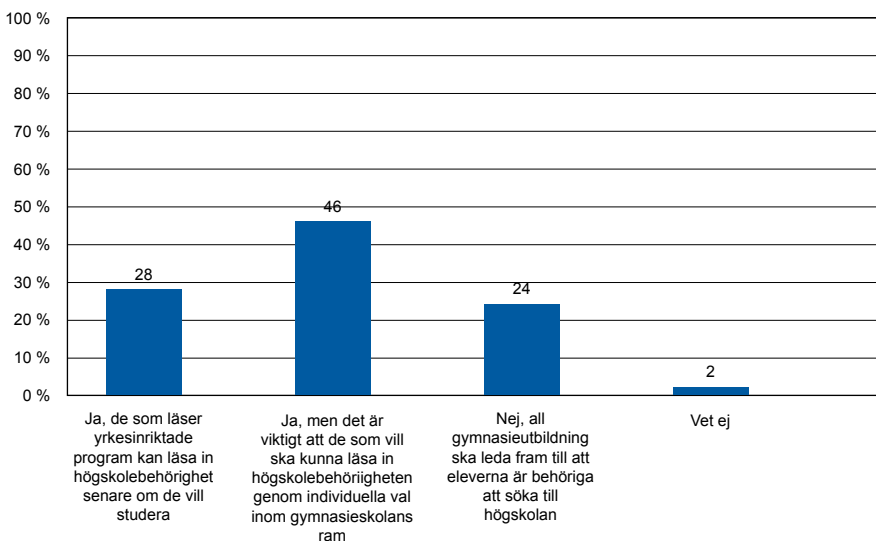
Gymnasieskolans utformning

Är det rätt att specialiseringen inom gymnasieskolan ska öka?

Kravet att alla som går i gymnasieskolan ska få grundläggande behörighet för högskolestudier vinner inte särskilt starkt stöd bland "våra" tillfrågade föräldrar, endast 24 procent stöder detta. Däremot tycker nästan hälften att det måste vara möjligt att inom ett yrkesprogram skaffa sig den behörigheten genom individuellt val. Knappt en tredjedel av föräldrarna tycker att det räcker med möjligheten att läsa in en sådan behörighet senare. Totalt sett innebär detta att 74 procent föredrar en ökad specialisering framför en allmän högskolebehörighet inom gymnasieskolan. Intressant att konstatera är att även de socialdemokratiska och vänsterpartistiska sympatisörerna föredrar en specialisering framför den allmänna högskolebehörigheten

Diagram 5. Är det rätt att specialiseringen inom gymnasieskolan ska öka?

Bas: Samtliga

På denna fråga finns en könsskillnad där män i större utsträckning (32 %) än kvinnor (24 %) tycker att det går bra att läsa in högskolebehörigheten senare. Det omvända gäller för viljan att alla ska ges grundläggande behörighet där 26 procent av kvinnorna stöder det förslaget mot 21 procent av männen.

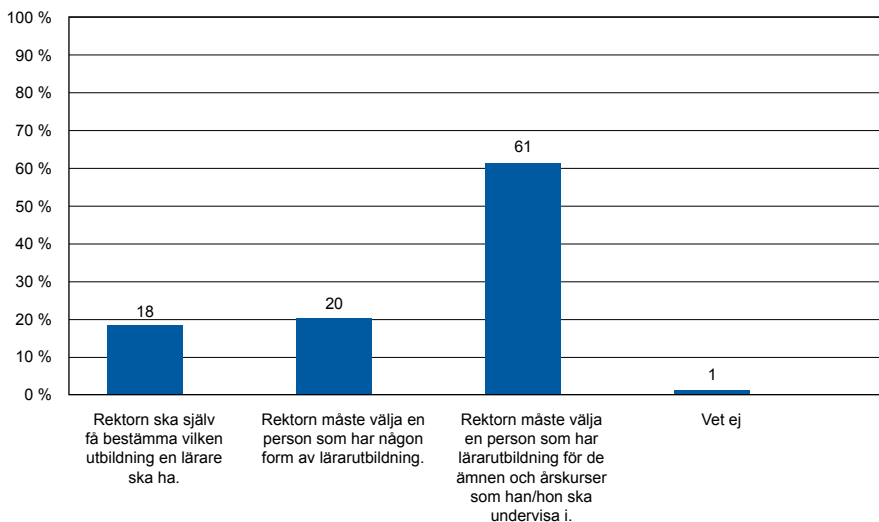
Utbildade och legitimerade lärare

Vad ska gälla när en rektor ska anställa en lärare?

Vi kan bland de tillfrågade föräldrarna se ett starkt stöd för krav på relevant utbildning för att anställas som lärare. 61 procent tycker att det ska krävas utbildning för både rätt ämnen och årskurser. Det är relativt jämnt mellan de två andra alternativen, ungefär två av tio tycker att rektor själv kan avgöra och lika stor andel att det räcker med någon form av lärarutbildning. Sammanfattningsvis är de svar "våra" intervjuade föräldrar lämnat en tydlig signal till samtliga partier; se till att skärpa behörighetskraven för lärare.

Diagram 6. Vad ska gälla när en rektor ska anställa en lärare?

Bas: Samtliga

Kvinnor vill se skarpare behörighetskrav än män, 24 procent av männen mot 12 procent av kvinnorna tycker att rektor kan få bestämma, medan 66 procent av kvinnorna mot 56 av männen tycker att det ska krävas utbildning för både årskurs och ämne. När det gäller föräldrar med barn i olika åldrar syns mycket små skillnader i synen på behörighet.

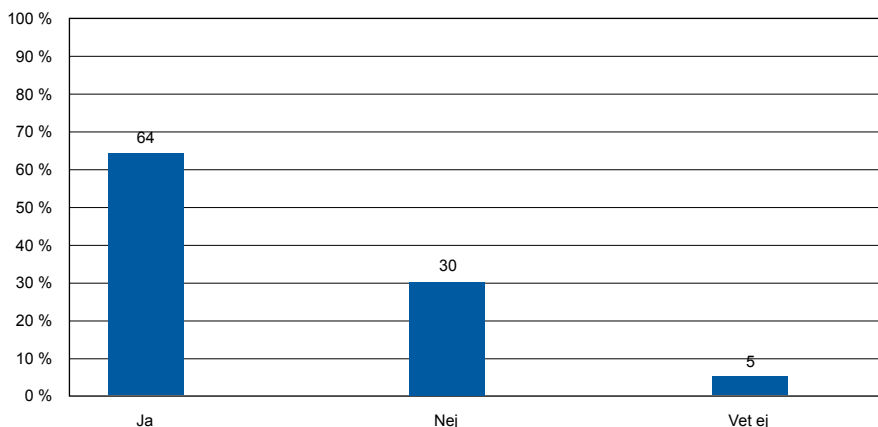
De socialdemokratiska sympatisörerna ställer högst krav på behörighet, 69 procent ställer sig bakom det tredje alternativet. Skillnaden är statistiskt signifikant gentemot folkpartiets och moderaternas sympatisörer där 52 respektive 56 procent stöder det alternativet. Även bland centerparti- och miljöpartisympatisörer finns en klar majoritet, över 60 procent som anser att det ska krävas utbildning för både ämne och årskurs.

Bör en lärarlegitimation införas?

Även införande av lärarlegitimation får ett starkt stöd bland föräldrarna, 64 procent svarar ja och knappt en tredjedel svarar nej. Kvinnorna tycks tycka att lärarlegitimation är än bättre idé än männen, 68 procent säger ja jämfört med 60 procent bland männen. Avseende ålder på barnen syns inga skillnader av betydelse.

Diagram 7. Bör en lärarlegitimation införas?

Bas: Samtliga

Endast bland de centerpartistiska sympatisörerna är det fler som är emot införande av lärarlegitimation, 54 procent, än för införande. Dessa skiljer sig signifikant mot de moderata sympatisörerna där 67 procent säger ja. Lika stort stöd för lärarlegitimation finns hos vänsterpartisympatisörerna och bland samtliga utom centerpartisympatisörerna är det mer än 60 procent som stöder införandet av lärarlegitimation.

Det svaga stödet för lärarlegitimation tycks dock inte vara ett tecken på att de centerpartistiska sympatisörerna inte tycker att det är viktigt med behörighet, 62 procent av dem svarade på den föregående frågan att det ska krävas utbildning både i ämne och årskurs för anställning som lärare.

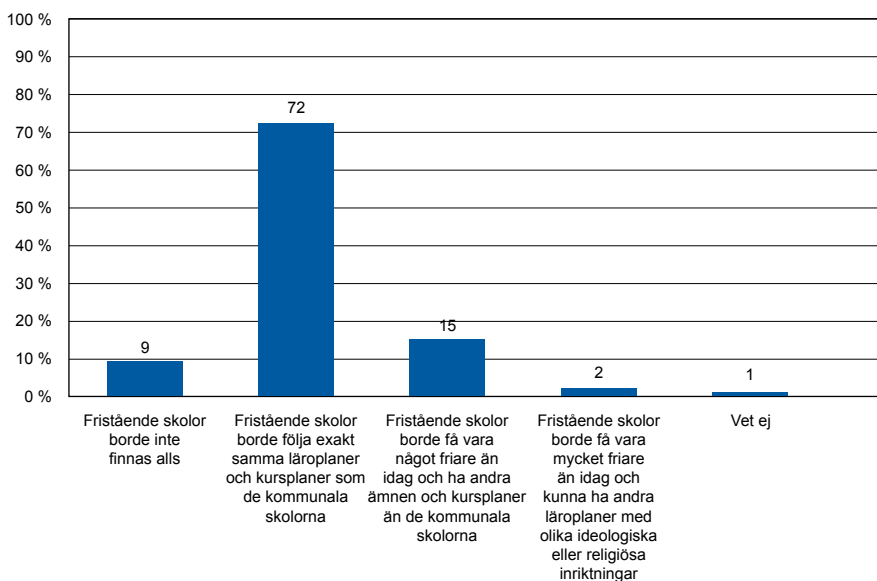
Lika villkor för fristående och kommunala skolor

Inställning gällande fristående skolor

Ytterst få, endast 9 procent, av de tillfrågade föräldrarna är helt emot friskolor. De allra flesta, 72 procent tycker att fristående skolor ska följa samma läro- och kursplaner som de kommunala. 15 procent tycker dock att de borde kunna få en något större frihet än så och 2 procent tycker att fristående skolor borde kunna få mycket större frihet med andra läroplaner med olika ideologiska och religiösa inriktningar.

Diagram 8. Inställning gällande fristående skolor

Bas: Samtliga

Även här finns en skillnad mellan könen där något fler män än kvinnor är helt emot fristående skolor, 12 procent av männen mot 7 procent av kvinnorna. Sedan är det istället fler kvinnor som vill se helt lika förutsättningar, 76 procent av kvinnorna mot 68 procent av männen. Det är också männen som visar starkast stöd för den lite större friheten, 17 procent gentemot 13 hos kvinnorna. När det gäller den högsta graden av frihet är det ingen påtaglig skillnad mellan könen.

Föräldrar med äldre barn vill se striktare regler för fristående skolor än de med barn i åldrarna 10-12 år, 75 procent bland dem med barn i åldern 13-15 och 76 procent av dem med barn i åldern 16-18 stöder alternativet att det är lika villkor som ska gälla, medan 69 procent bland dem med barn mellan 10 och 12 år säger detsamma. Föräldrarna i den gruppen vill istället se alternativet med något friare regler i lite större utsträckning, 19 procent mot 14 respektive 12 för dem med äldre barn.

Bland de miljöpartistiska sympatisörerna finns det starkaste stödet för det friaste alternativet, 7 procent av dem tycker att det vore bra med en annan inriktning på läroplaner för de fristående skolorna. Samtidigt är det också bland de miljöpartistiska sympatisörerna vi hittar det starkaste stödet för att helt ta bort de fristående skolorna, 14 procent av dem har valt det alternativet. Det är lika stor andel som hos vänsterpartiet och nästan lika som hos socialdemokratisympatisörerna (13 %). När det gäller alternativet att ta bort fristående skolor, skiljer sig just miljöpartisympatisörer och socialdemokratisympatisörer signifikant från de moderata sympatisörerna där endast 5 procent tycker att fristående skolor inte alls borde finnas. Allra lägst stöd får detta alternativ dock av de krisdemokratiska sympatisörerna där endast två procent helst vill slippa fristående skolor helt.

När det gäller alternativet att öppna upp för något friare regler, möjlighet att inrätta egna ämnen och kursplaner så skiljer sig de kristdemokratiska och de moderata sympatisörerna något från de övriga. 23 respektive 20 procent tycker att det borde finnas en sådan möjlighet och ytterligare fem respektive tre procent tycker att det borde vara en ännu större frihet. Endast 12 procent av de folkpartistiska och socialdemokratiska sympatisörerna stöder förslaget om något friare regler och så gott som ingen av dem stöder förslaget om riktigt stor frihet.

En intressant iakttagelse är att det bland vänsterpartisympatisörerna bara är drygt en av tio som står bakom partiets motstånd mot friskolor. Bland De rödgrönas sympatisörer ser vi ändå det starkaste motståndet mot friskolor där 13-14 procent av de intervjuade helst vill se att friskolor inte alls finns. Men sedan finns samtidigt bland miljöpartiets sympatisörer en ganska stor grupp som istället vill se ett friare regelverk än idag, något som så gott som helt saknas hos de andra två partiernas sympatisörer.

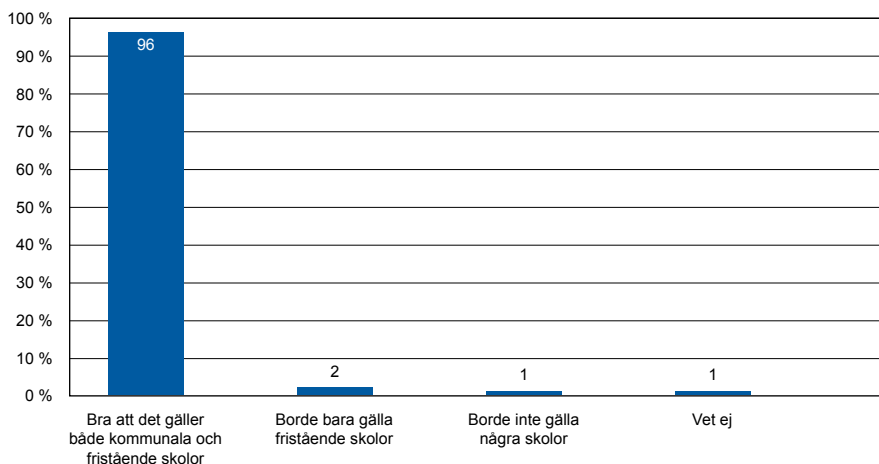
Även inom Alliansen finns skillnader i de olika partisympatisörernas åsikter. Generellt vill centerparti- och folkpartisympatisörerna se något striktare regler medan kristdemokrat- och moderatsympatisörer i större utsträckning kan tänka sig fria och mycket fria regler för friskolornas pedagogiska verksamhet.

Ska skolor kunna hindras från att driva verksamheten vidare?

Det finns ett mycket starkt stöd för förslaget att både fristående och kommunala skolor ska kunna stängas om de inte åtgärdar påtalade brister. Hela 96 procent stödjer detta. Två procent tycker att det skulle räcka om det gällde för fristående skolor och en procent tycker att det inte borde gälla för några skolor.

Diagram 9. Syn på förslaget att fristående och kommunala skolor ska kunna hindras att driva verksamheten vidare om man inte lyckas åtgärda brister som påtalats av Skolinspektionen

Bas: Samtliga

I den här frågan utmärker sig miljöpartisympatisörerna där hela 7 procent tycker att detta endast borde gälla fristående skolor. Bland kristdemokrat-sympatisörerna är det istället 100 procent som tycker att förutsättningarna ska vara lika oavsett huvudman. I det stora hela är ändå skillnaderna marginella och det tycks finnas en både parti- och blocköverskridande samstämmighet om att Skolinspektionen bör ges denna möjlighet och att den bör gälla både kommunala och fristående skolor.

Bakgrund

I detta avsnitt presenteras fakta, aktuella förslag och de olika partiernas åsikter inom de rubricerade områdena. Partiernas åsikter i skolpolitiska frågor är hämtade från deras aktuella politiska program som presenteras på deras hemsidor. För allianspartierna utgår vi också från deras gemensamma valplattform inför valet 2006 och från övriga förslag som lagts fram och genomförts under innevarande mandatperiod.

Skolstart

Idag börjar de flesta barn i grundskolans årskurs ett det år de fyller sju år.² Andelen barn som börjar skolan tidigare har minskat under 2000-talet och läsåret 2008/09 var det 1,4 procent av eleverna i årskurs ett som var sex år eller yngre. Det är vanligare med tidigare skolstart i fristående skolor och då allra vanligast i konfessionella skolor (5,8 respektive 6,2 procent).

En aktuell fråga är huruvida förskoleklassen ska göras obligatorisk. Det skulle antingen kunna genomföras med förskoleklass som en egen skolform eller genom att grundskolan görs om till tioårig. Läsåret 2008/2009 gick 95 procent av sexåringarna, 1 procent av femåringarna och 1,5 procent av sjuåringarna i förskoleklass. Redan idag går alltså nästan alla barn i förskoleklass, men ett obligatorium skulle ändå vara en tydlig signal och skulle till exempel innebära att sexåringarna omfattas av skolplikten.

Skolverket utredde på förra regeringens uppdrag möjligheten att införa en mer flexibel skolstart³. Utredningen utmynnade i att man inte rekommenderade detta men att det ändå är fullt möjligt för kommunerna att erbjuda både tidigare och senare start i förskoleklassen då den ju ändå inte är obligatorisk. Ett konstaterande var att den flexibilitet som redan finns utnyttjas i mycket liten utsträckning. Skolverket menade också att övergången till gymnasieskolan kan kompliceras med en alltför flexibel skolstart. En internationell utblick visade att i länder med flexibel skolstart slutar alla ändå vid samma tidpunkt, vilket alltså innebär att vissa elever går längre och andra kortare tid i den obligatoriska skolan. Skolverket menade dock att detta inte skulle vara aktuellt eftersom syftet med att erbjuda flexibel skolstart inte sägs vara att även längden på skolgången ska vara flexibel.

En av punkterna i Allianspartiernas skolpolitiska program inför valet 2007 var att göra förskoleklassen obligatorisk och därmed göra den obligatoriska grundskolan tioårig. Även i Socialdemokraternas "Rådslag skola" föreslås en

² Alla statistiska uppgifter är hämtade från Skolverkets officiella statistik

³ Konsekvenser av flexibel skolstart, Skolverket 2004

tioårig obligatorisk grundskola. I förslaget till ny skollag märks dock inga större ändringar mot idag när det gäller skolstarten. Att börja vid sex års ålder är en rättighet som föräldrar kan utnyttja, att börja vid åtta års ålder är en möjlighet som måste prövas av kommunen innan tillstånd ges. Däremot föreslås att skolplikten inte som idag ska upphöra det år eleven fyller sexton år utan för den som börjat senare eller gått om något skolår kan skolplikten förlängas med ett år.

Flera av riksdagspartierna förespråkar en flexiblare skolstart än idag. Miljöpartiet föreslår att det ska vara fritt för varje barn att börja vid sex, sju eller åtta års ålder. Kristdemokraterna vill att flexibiliteten ska utsträckas till att det även ska gå bra att börja skolan vid ett årsskifte, alltså börja ettan när vårterminen börjar istället för till hösten. Kristdemokraterna föresår även att skoltrötta elever i grundskolans senare årskurser ska kunna göra ett studieuppehåll för att efter en praktikperiod återuppta sina, då något försenade, studier.

Klass- eller ämneslärare i grundskolan

Sedan klass- och ämneslärarutbildningen avskaffades 1988 har det, i olika former, utbildats ämneslärare för alla stadier i grundskolan. Förändringen inleddes med att grundskollärarutbildningen delades i två åldersspann, 1-7 och 4-9, med flera olika ämnesinriktningar. Vid reformen som genomfördes 2001 togs också dessa uppdelningar bort och ersattes av benämningarna tidigare- och senarelärare, men utan någon precisering av vilka årskurser som är "tidigare" och vilka som är "senare". Båda dessa utbildningar har kritiserats för att de inte levt upp till att ge de specifika läs-, skriv- och matematikinlärningskunskaper, som krävs av lärare i grundskolans tidigare år samt för att lärarkompetenserna för årskurs 4-6 (det gamla mellanstadiet) inte givits det utrymme som behövts i utbildningen. I dag råder det i princip fri dimensionering inom lärarutbildningen, vilket ofta resulterat i att många lärarstudenter lämnar utbildningen med ämneskombinationer som inte är gångbara i skolan. Dagens fria dimensionering försvårar även arbetet med att upprätthålla lärarnas behörighet i ämne och skolform.

Målsättningen med de mera ämnesinriktade utbildningarna var att specialiserade lärare skulle dela på undervisningen redan i de första årskurserna, något som på många håll inte blivit verklighet. Istället har lärare utbildade i några få ämnen undervisat i det mesta. Både i årskurs 1-3 och 4-6 är det fortfarande, 20 år efter att klasslärarutbildningen togs bort relativt vanligt att även nyexaminerade lärare, utan tillräckligt ämnesdjup, anställs som klasslärare.

I förslaget till ny lärarutbildning vill man återinföra klasslärare i de teoretiska ämnena för årskurs F-3 och 4-6, men med en viss ämnesspecialisering för 4-6. Förslaget stöds i stort sett av alliansregeringens partier medan oppositionspartierna uttryckt sig mera kritiskt.

Gymnasieskolans utformning

Den stora reformeringen av gymnasieskolan innebar att samtliga gymnasieprogram blev treåriga och att även de yrkesförberedande programmen skulle ge grundläggande behörighet för högskolestudier. De så kallade kärnämneskurserna läses av alla elever i samma omfattning oavsett program och utgör 750 poäng av gymnasieprogrammets totala 2500 poäng. De ämnen som är specifika för de olika programmen kallas karaktärsämnen.

I förslaget till ny gymnasieskola ges större utrymme för karaktärsämnen på yrkesprogrammen, då kärnämneskurserna föreslås minska till 600 poäng. Dessutom föreslås att det individuella valet ska minska från dagens 300 till 200 poäng. Detta innebär att 250 poäng mer än idag kan utgöras av karaktärsämnen. Det innebär också att den som vill läsa in grundläggande behörighet till högskolan måste planera sina kurser inom individuellt val utifrån detta samt också läsa en något utökad studiekurs.

Enligt gymnasieutredningen är det långt ifrån alla gymnasieelever som fullföljer sina kärnämneskurser och de flesta av dem finner vi på de yrkesförberedande programmen.⁴ Dessutom krävs till nästan alla högskoleutbildningar även särskild behörighet, alltså att den sökande läst ytterligare gymnasiekurser inom något eller några teoretiska ämnen, vilket innebär att merparten av dem som klarat av alla kurser inom ett yrkesförberedande program ändå måste komplettera för att vara behörig att söka till högskolan.

Samtliga partier är överens om att det behövs en förändring av gymnasieskolan, inte minst att det behövs en tydligare yrkesprofil på yrkesprogrammen. Däremot motsätter sig oppositionen förslaget från regeringen att dessa program inte ska ge grundläggande högskolebehörighet.

Övergången från grundskola till gymnasieskola

Idag krävs godkänt i ämnena svenska, matematik och engelska för att en elev ska kunna antas till ett nationellt program i gymnasieskolan. De som saknar behörighet hänvisas i första hand till individuella programmet (IV), men det finns också möjlighet att gå ett Programinriktat individuellt program (PRIV). På IV-programmet utformas en individuell studieplan med målet att uppnå målen för godkänt i årskurs nio i de ämnen som saknas för att eleven sedan ska kunna söka till ett nationellt program. Studierna varvas ofta med arbetslivspraktik. På PRIV ges eleven istället möjlighet att påbörja studierna vid ett nationellt program parallellt som eleven läser in ej godkända ämnen från grundskolan. Läsåret 2007/08 gick 8 procent av gymnasieeleverna på det ett individuellt program varav knappt en fjärdedel på PRIV.

4 Framtidsvägen – en reformerad gymnasieskola, SOU 2008:27

Inför den kommande reformeringen av gymnasieskolan har flera olika signaler sänts ut vad gäller kravet på att ha nått grundskolans mål innan övergången till gymnasieskolan. Dels har det aviserats att högre krav ska ställas, det ska krävas godkänt i fler ämnen än just svenska, matematik och engelska. Kraven ska också vara högre för antagning till studieförberedande program än till yrkesprogram. Samtidigt har regeringen remitterat ett förslag som ska göra det möjligt att påbörja ett nationellt program även för den inte nått godkänt i engelska eller matematik.

I förslaget till ny gymnasieskola föreslås att den som inte nått grundskolans mål istället bör stanna kvar i grundskolan och där under ett så kallat preparandår läsa vidare i de ämnen där målen inte är uppnådda. Socialdemokraterna menar istället att IV ska ersättas med ett basår i gymnasieskolan för dem som saknar fullständig behörighet att söka till ett nationellt program. Vänsterpartiet anser istället att det är PRIV som ska stå modell för framtiden. Eleverna ska antas till nationella program, men utbildningen specialutformas så att de även ges möjlighet att komplettera tidigare kunskapsbrister.

Av de alternativ vi föreslagit har det sista likheter med PRIV-modellen och det är också den som får starkast stöd av föräldrarna men det är inte någon större skillnad mellan de tre varianterna.

Utbildade och legitimerade lärare

Kravet på utbildning och behörighet för anställning som lärare finns inskrivet i skollagen men skrivningen är vag och det har genom åren rått delade meningar om hur den ska tolkas. Dels ställs krav på att den som anställs som lärare ”i huvudsak” har utbildning för den tjänst som ska tillsättas. Dels krävs att kommunerna för undervisning använder lärare som är utbildade för den undervisning de ”i huvudsak” ska bedriva. Tyvärr har intentionerna bakom lagtexten⁵ inte fullföljts utan många lärare, med lärarexamen, undervisar i ämnen och årskurser de inte är utbildade för.⁶ Även regeln som säger att den som saknar lärarexamen endast får anställas i undantagsfall har utnyttjats allt mer och enligt betänkandet om skärpta behörighetsregler och lärarlegitimation finns runt 15 000 personer utan lärarutbildning tillsvidareanställda på lärartjänster i svenska skolor.⁷

I betänkandet Legitimation och skärpta behörighetsregler föreslås mer exakta behörighetsregler än idag. Både avseende skolformer, årskurser och ämnen. Där föreslås också en lärarlegitimation som bygger på lärarexamen och ett års provårstjänstgöring. Trots att utredningen kom redan i maj 2007 har ännu ingen färdigt förslag formulerats, men det har utlovats i samband

5 Ansvaret för skolan, proposition 1990/01:18

6 Statskontoret: Lärares utbildning och undervisning i skolan. Kartläggning och analys, 2007:8

7 Legitimation och skärpta behörighetsregler, SOU 2008:52

med propositionen om ny lärarutbildning, som väntas i november detta år. Socialdemokraterna föreslår AT-tjänstgöring och ett auktorisationssystem för lärare samt vill se stora satsningar på att redan anställda obehöriga vidareutbildas till en lärarexamen. De vill också att det ställs högre krav på skolorna att endast anställa behöriga och utbildade lärare.

Lika villkor för fristående och kommunala skolor

Sedan friskolereformen 1992 har antalet fristående skolor ökat successivt och utgör idag en betydande andel av landets skolor. Störst är andelen fristående gymnasieskolor. Det är också vanligare med fristående skolor i storstadsområden än i glesbygd.⁸ Ur vissa aspekter har regelverket givit de fristående skolorna en större frihet än de kommunala och i vissa hänseenden har de istället varit mindre fria. Därför har frågan om lika villkor för fristående och kommunala skolor varit föremål för flera utredningar och det ligger nu flera förslag om harmonisering av villkor och verksamhet. En fråga som debatterats är de konfessionella skolornas vara eller inte vara och i förslaget till ny skollag föreslås att de även fortsättningsvis ska tillåtas, men att det inte ska vara tillåtet med konfessionella inslag i undervisningen.

Alliansregeringen har aviserat att det framöver ska regleras hur kommunernas bidrag till fristående skolor ska hanteras. Det ska föras in skrivningar i skollag och läroplan som tydligare än idag kräver att friskolor ska följa samma regleringar som de kommunala skolorna när det gäller lärarbehörighet, rektors ansvar och kvalitetsarbete. Det föreslås också i den nya skollagen att Skolinspektionen ska få skarpare sanktionsmöjligheter gentemot både kommunala och fristående skolor.

Bland riksdagspartierna är det bara Vänsterpartiet som säger blankt nej till fristående skolor över huvud taget. Deras oppositionskollega Miljöpartiet är istället mycket positivt och menar att fristående skolor ska ha större pedagogisk frihet än idag. Samtidigt vänder man sig mot möjligheten att driva friskolor i vinstsyfte. Socialdemokraterna i sin tur föreslår att fristående skolor bara ska få starta om det finns ett samarbetsavtal mellan kommunen och den fristående skolan, samt att vinster ska återinvesteras i verksamheten.

⁸ Snabbfakta om fristående skolor, Skolverkets webbplats, www.skolverket.se

Om Lärarnas Riksförbund

Lärarnas Riksförbund är ett renodlat yrkesförbund för lärare och studie- och yrkesvägledare. Vi ansluter inte obehöriga eller skolledare/rektorer, vilket ger oss en unik förmåga att företräda de professionella lärarnas sak och intressen.

Med våra 80 000 medlemmar är vi ett av de största förbunden inom Saco. Vi är rikstäckande med över 300 kommunföreningar, 27 distrikt och ett centralt kansli i Stockholm. För dig som fortfarande studerar till lärare eller studie- och yrkesvägledare har vi en studerandeförening som finns representerad på alla studieorter.

Lärarnas Riksförbund

Sveavägen 50, Box 3529, 103 69 Stockholm

Växel: 08-613 27 00, fax: 08-21 91 36

E-post: lr@lr.se, hemsida: www.lr.se

Om Exquiro

Exquiro Market Research bildades 1998. Vi erbjuder ett brett spektrum av statistiska tjänster, bland annat olika typer av marknads- och opinionsundersökningar, kurser samt renodlade statistiska tjänster.

Vi genomför såväl kvalitativa som kvantitativa marknadsundersökningar, där vi hjälper företag från framtagandet av frågeställningar och konstruktion av enkät till slutlig analys och rapportskrivning.

Vi vill tacka vår kontaktperson på Lärarnas Riksförbund, Anna Jändel-Holst, för ett givande samarbete.

Ni är välkomna att kontakta oss om ni har några frågor eller synpunkter gällande vårt arbete.

Patrik Olczak / Bruno Boric

Exquiro Market Research

Bildhuggarvägen 33, 121 44 Johanneshov

Telefon: 08-659 05 00, fax: 08-659 05 45

E-post: info@exquiro.se, hemsida: www.exquiro.se

Bilaga 1

Metodbeskrivning

Målgrupp och urval

Målgruppen i undersökningen består av privatpersoner boende i Sverige som har barn i åldern 6-18 år, dvs. har barn i skolåldern.

Datainsamlingsmetod och datainsamlingsperiod

All data samlades in genom telefonintervjuer som genomfördes i juni 2009.

Urval

- Exquiro inhandlade ett register från Upplysningscentralen innehållande kontaktuppgifter till personer som har barn i åldern 6-18 år, dvs. har barn i skolåldern.
- Registret var riksrepresentativt och drogs helt slumpmässigt.
- Totalt inkluderades 3 000 personer i urvalsregistret.

Antal svar, svarsfrekvens och bortfallsredovisning

	Antal	%
Nettourval	3 000	100 %
Fel nummer	21	1 %
Vägrare	375	13 %
Bortresta	35	1 %
Sjuka/hör dåligt mm	5	0,2 %
Talar inte svenska	4	0,1 %
Avlidna	0	0 %
Övriga ej svar	497	17 %
Genomförda intervjuer	2 063	69 %

2 063 intervjuer genomfördes och svarsfrekvensen var 69 %. På nästa sida redovisas en tabell över hur intervjuerna fördelades mellan olika undergrupper.

Enkäten

Lärarnas Riksförbund tillhandahöll ett enkätutkast som Exquiro granskade och reviderade i samråd med Lärarnas Riksförbund. Enkäten presenteras i sin helhet i bilaga 3.

Viktigt att veta rörande resultatredovisningen

- I diagram redovisas basen för uträkningarna, dvs. vilka respondenters svar som ligger till grund för resultaten.
- Resultaten redovisas i procentuella andelar (avrundade till närmaste heltal).
- I rapporten redovisas totalresultat. I bilaga 2 redovisas resultaten uppdelade på olika undergrupper (partisynpati, kön, barnens ålder). Där redovisas även om det föreligger statistiskt säkerställda skillnader i resultaten mellan olika undergrupper samt antal svar inom respektive undergrupp.

Antal svar inom olika undergrupper

		Antal svar
Kön	Kvinna	1072
	Man	991
Partisynpati	C	63
	FP	173
	KD	56
	MP	148
	M	500
	S	506
	V	51
	Övriga (övriga partier + vet ej + vill ej uppge mm)	559
Ålder på hemmavarande barn	6-9 år	930
	10-12 år	750
	13-15 år	906
	16-18 år	681
Totalt	Totalt	2 063

Statistiskt säkerställda skillnader

I bilaga 2 redovisas resultaten uppdelade på olika undergrupper samt statistiskt säkerställda skillnader mellan undergrupperna. Exempel på hur tabellerna ser ut:

		Kvinnor	Män	Kvinnor	Män
		%	%	(A)	(B)
	Antal svar (n)	1 072	991	1 072	991
F9) Bör en lärarlegitimation införas?	Ja	68	60	B	
	Nej	26	35		A
	Vet ej	6	5		
Tolkning: stora bokstäver indikerar att en statistiskt säkerställd skillnad på					

95 %-nivån föreligger. Bokstaven B i cellen för kvinnor visar att andelen kvinnor som anser att lärarlegitimation bör införas (68 %) med 95 % säkerhet är större än motsvarande andel bland männen (60 %). I tabellen kan man även utläsa hur många kvinnor (1 072 st.) respektive män (991 st.) som intervjuades.

Bilaga 2

Resultat - undergrupper

Partisypati

	Antal svar (n)
F1) När ska barn börja grundskolan?	6 år
	7 år
	8 år
	Flexibel skolstart
	Vet ej
F2) Ska förskoleklass vara frivillig eller obligatorisk?	Förskoleklass borde vara frivilligt och den obligatoriska grundskolan nio år
	Förskoleklass ska vara obligatoriskt och därmed ska grundskolan vara tio år
	Vet ej
F3) Vad är bäst för undervisningen i de teoretiska ämnena på lågstadiet?	En klasslärare
	Att klassen får två till tre ämneslärare
	Vet ej
F4) Vad är bäst för undervisningen i de teoretiska ämnena på mellanstadiet	En klasslärare
	Att klassen får två till tre ämneslärare
	Vet ej
F5) Vad är bäst för undervisningen i de teoretiska ämnena på högstadiet	En klasslärare
	Att klassen får flera olika ämneslärare
	Vet ej
F6) Vad tycker du att man bör göra för de elever som inte klarat grundskolans mål när de slutar 9:an De borde få...	Gå ett extra år i grundskolan
	Gå ett basår på gymnasieskolan
	Börja på ett gymnasieprogram, men få extra undervisning
	Vet ej
F7) Är det rätt att specialiseringen i skolan ska öka?	Ja, de som läser yrkesinriktade program kan läsa in högskolebehörighet senare om de vill studera vidare
	Ja, men de som vill ska kunna läsa in högskolebehörighet genom individuella val inom gymnasieskolans ram
	Nej, all gymnasieutbildning ska leda till att eleverna är behöriga att söka till högskolan
	Vet ej
F8) Vad ska gälla när en rektor ska anställa lärare?	Rektorn ska själv få bestämma vilken utbildning en lärare ska ha
	Rektorn måste välja en person som har någon form av lärarutbildning
	Rektorn måste välja en person som har lärarutbildning för de ämnen och årskurser som han/hon ska undervisa i
	Vet ej

	Partisypati						
	C %	FP %	Kd %	MP %	M %	S %	V %
	63	173	56	148	500	506	51
	14	14	9	6	16	10	12
	59	46	70	64	55	68	47
	0	0	0	0	0	0	0
	27	36	21	30	27	22	41
	0	3	0	0	2	0	0
	67	58	52	64	51	57	41
	33	40	48	36	46	42	59
	0	2	0	1	3	2	0
	62	56	66	57	55	62	41
	35	40	34	39	41	36	59
	3	3	0	4	3	2	0
	25	18	25	16	21	26	2
	71	82	75	84	78	73	98
	3	0	0	0	1	1	0
	6	2	4	1	2	4	0
	94	98	96	97	98	96	100
	0	0	0	2	0	1	0
	33	32	21	32	33	24	35
	35	28	48	33	28	28	29
	24	34	29	28	33	42	24
	8	6	2	6	6	6	12
	43	32	30	32	34	23	12
	49	50	48	47	49	43	43
	8	15	21	18	16	32	39
	0	3	0	2	1	2	6
	18	18	29	20	22	13	12
	20	31	18	19	20	16	31
	62	51	54	61	56	69	57
	0	0	0	0	2	1	0

	Antal svar (n)
F9) Bör en lärarlegitimation införas?	Ja
	Nej
	Vet ej
F10) Inställning gällande fristående skolor	Fristående skolor borde inte finnas alls
	Fristående skolor borde följa exakt samma läroplaner och kursplaner som de kommunala skolorna
	Fristående skolor borde få vara något friare än idag och ha andra ämnen och kursplaner än de kommunala skolorna
	Fristående skolor borde få vara mycket friare än idag och ha andra läroplaner med olika ideologiska eller religiös inriktning
	Vet ej
F11) Syn på förslaget att fristående och kommunala skolor ska kunna hindras att driva verksamheten vidare om man inte lyckas åtgärda brister som påtalats av Skolinspektionen	Bra att de gäller både kommunala och fristående skolor
	Borde bara gälla fristående skolor
	Borde inte gälla några skolor
	Vet ej

	Partisymptati						
	C %	FP %	Kd %	MP %	M %	S %	V %
	63	173	56	148	500	506	51
	44	64	66	61	67	64	67
	54	28	25	30	30	31	25
	2	8	9	9	3	5	8
	8	7	2	14	5	13	14
	75	80	66	66	71	72	71
	14	12	23	12	20	12	16
	3	0	5	7	3	1	0
	0	2	4	1	0	1	0
	97	98	100	92	97	96	98
	0	2	0	7	1	3	0
	3	0	0	1	1	1	2
	0	0	0	0	1	0	0

Statistiskt säkerställda skillnader (partisynpati)

	Antal svar (n)
F1) När ska barn börja grundskolan?	6 år 7 år 8 år Flexibel skolstart Vet ej
F2) Ska förskoleklass vara frivillig eller obligatorisk?	Förskoleklass borde vara frivilligt och den obligatoriska grundskolan nio år Förskoleklass ska vara obligatoriskt och därmed ska grundskolan vara tio år Vet ej
F3) Vad är bäst för undervisningen i de teoretiska ämnena på lågstadiet?	En klasslärare Att klassen får två till tre ämneslärare Vet ej
F4) Vad är bäst för undervisningen i de teoretiska ämnena på mellanstadiet	En klasslärare Att klassen får två till tre ämneslärare Vet ej
F5) Vad är bäst för undervisningen i de teoretiska ämnena på högstadiet	En klasslärare Att klassen får flera olika ämneslärare Vet ej
F6) Vad tycker du att man bör göra för de elever som inte klarat grundskolans mål när de slutar 9:an De borde få...	Gå ett extra år i grundskolan Gå ett basår på gymnasieskolan Börja på ett gymnasieprogram, men få extra undervisning Vet ej
F7) Är det rätt att specialiseringen i skolan ska öka?	Ja, de som läser yrkesinriktade program kan läsa in högskolebehörighet senare om de vill studera vidare Ja, men de som vill ska kunna läsa in högskolebehörighet genom individuella val inom gymnasieskolans ram Nej, all gymnasieutbildning ska leda till att eleverna är behöriga att söka till högskolan Vet ej
F8) Vad ska gälla när en rektor ska anställa lärare?	Rektorn ska själv få bestämma vilken utbildning en lärare ska ha Rektorn måste välja en person som har någon form av lärarutbildning Rektorn måste välja en person som har lärarutbildning för de ämnen och årskurser som han/hon ska undervisa i Vet ej

	Partisypati						
	C %	FP %	Kd %	MP %	M %	S %	V %
	63	173	56	148	500	506	51
						FM	
		S S					S
							S
	V		V		V	V	CK / MS
	SV				SV		
						CF / MP / M	CF / M
					S		
		S					
						FM	

	Antal svar (n)
F9) Bör en lärarlegitimation införas?	Ja
	Nej
	Vet ej
F10) Inställning gällande fristående skolor	Fristående skolor borde inte finnas alls
	Fristående skolor borde följa exakt samma läroplaner och kursplaner som de kommunala skolorna
	Fristående skolor borde få vara något friare än idag och ha andra ämnen och kursplaner än de kommunala skolorna
	Fristående skolor borde få vara mycket friare än idag och ha andra läroplaner med olika ideologiska eller religiösa inriktning
	Vet ej
F11) Syn på förslaget att fristående och kommunala skolor ska kunna hindras att driva verksamheten vidare om man inte lyckas åtgärda brister som påtalats av Skolinspektionen	Bra att de gäller både kommunala och fristående skolor
	Borde bara gälla fristående skolor
	Borde inte gälla några skolor
	Vet ej

	Partisypati						
	C %	FP %	Kd %	MP %	M %	S %	V %
	63	173	56	148	500	506	51
					C		
	FK / MP / MS						
				M		M	
					S		
				S			
			M				
				M			

Kön

	Antal svar (n)
F1) När ska barn börja grundskolan?	6 år
	7 år
	8 år
	Flexibel skolstart
	Vet ej
F2) Ska förskoleklass vara frivillig eller obligatorisk?	Förskoleklass borde vara frivilligt och den obligatoriska grundskolan nio år
	Förskoleklass ska vara obligatoriskt och därmed ska grundskolan vara tio år
	Vet ej
F3) Vad är bäst för undervisningen i de teoretiska ämnena på lågstadiet?	En klasslärare
	Att klassen får två till tre ämneslärare
	Vet ej
F4) Vad är bäst för undervisningen i de teoretiska ämnena på mellanstadiet	En klasslärare
	Att klassen får två till tre ämneslärare
	Vet ej
F5) Vad är bäst för undervisningen i de teoretiska ämnena på högstadiet	En klasslärare
	Att klassen får flera olika ämneslärare
	Vet ej
F6) Vad tycker du att man bör göra för de elever som inte klarat grundskolans mål när de slutar 9:an De borde få...	Gå ett extra år i grundskolan
	Gå ett basår på gymnasieskolan
	Börja på ett gymnasieprogram, men få extra undervisning
	Vet ej
F7) Är det rätt att specialiseringen i skolan ska öka?	Ja, de som läser yrkesinriktade program kan läsa in högskolebehörighet senare om de vill studera vidare
	Ja, men de som vill ska kunna läsa in högskolebehörighet genom individuella val inom gymnasieskolans ram
	Nej, all gymnasieutbildning ska leda till att eleverna är behöriga att söka till högskolan
	Vet ej
F8) Vad ska gälla när en rektor ska anställa lärare?	Rektorn ska själv få bestämma vilken utbildning en lärare ska ha
	Rektorn måste välja en person som har någon form av lärarutbildning
	Rektorn måste välja en person som har lärarutbildning för de ämnen och årskurser som han/hon ska undervisa i
	Vet ej

	Kvinnor	Män	Kvinnor	Män
	%	%	(A)	(B)
	1 072	991	1 072	991
	10	13		A
	62	57	B	
	0	0		
	28	27		
	0	2		A
	57	57		
	42	40		
	1	3		A
	59	57		
	39	39		
	2	4		A
	18	25		A
	80	72	B	
	1	3		A
	2	4		A
	98	95	B	
	0	1		
	25	36		A
	34	24	B	
	35	32		
	7	8		
	24	32		A
	47	45		
	26	21	B	
	2	2		
	12	24		A
	22	18	B	
	66	56	B	
	0	2		A

	Antal svar (n)
F9) Bör en lärarlegitimation införas?	Ja
	Nej
	Vet ej
F10) Inställning gällande fristående skolor	Fristående skolor borde inte finnas alls
	Fristående skolor borde följa exakt samma läroplaner och kursplaner som de kommunala skolorna
	Fristående skolor borde få vara något friare än idag och ha andra ämnen och kursplaner än de kommunala skolorna
	Fristående skolor borde få vara mycket friare än idag och ha andra läroplaner med olika ideologiska eller religiös inriktning
	Vet ej
F11) Syn på förslaget att fristående och kommunala skolor ska kunna hindras att driva verksamheten vidare om man inte lyckas åtgärda brister som påtalats av Skolinspektionen	Bra att de gäller både kommunala och fristående skolor
	Borde bara gälla fristående skolor
	Borde inte gälla några skolor
	Vet ej

	Kvinnor	Män	Kvinnor	Män
	%	%	%	%
	1 072	991	1 072	991
	68	60	B	
	26	35		A
	6	5		
	7	12		A
	76	68	B	
	13	17		A
	3	2		
	1	1		
	98	94	B	
	1	3		A
	0	2		A
	1	1		

Barnens ålder

	Antal svar (n)
F1) När ska barn börja grundskolan?	6 år
	7 år
	8 år
	Flexibel skolstart
	Vet ej
F2) Ska förskoleklass vara frivillig eller obligatorisk?	Förskoleklass borde vara frivilligt och den obligatoriska grundskolan nio år
	Förskoleklass ska vara obligatoriskt och därmed ska grundskolan vara tio år
	Vet ej
F3) Vad är bäst för undervisningen i de teoretiska ämnena på lågstadiet?	En klasslärare
	Att klassen får två till tre ämneslärare
	Vet ej
F4) Vad är bäst för undervisningen i de teoretiska ämnena på mellanstadiet	En klasslärare
	Att klassen får två till tre ämneslärare
	Vet ej
F5) Vad är bäst för undervisningen i de teoretiska ämnena på högstadiet	En klasslärare
	Att klassen får flera olika ämneslärare
	Vet ej
F6) Vad tycker du att man bör göra för de elever som inte klarat grundskolans mål när de slutar 9:an De borde få...	Gå ett extra år i grundskolan
	Gå ett basår på gymnasieskolan
	Börja på ett gymnasieprogram, men få extra undervisning
	Vet ej
F7) Är det rätt att specialiseringen i skolan ska öka?	Ja, de som läser yrkesinriktade program kan läsa in högskolebehörighet senare om de vill studera vidare
	Ja, men de som vill ska kunna läsa in högskolebehörighet genom individuella val inom gymnasieskolans ram
	Nej, all gymnasieutbildning ska leda till att eleverna är behöriga att söka till högskolan
	Vet ej
F8) Vad ska gälla när en rektor ska anställa lärare?	Rektorn ska själv få bestämma vilken utbildning en lärare ska ha
	Rektorn måste välja en person som har någon form av lärarutbildning
	Rektorn måste välja en person som har lärarutbildning för de ämnen och årskurser som han/hon ska undervisa i
	Vet ej

	Ålder på hemmavarande barn (antal år)							
	6-9	10-12	13-15	16-18	6-9	10-12	13-15	16-18
	%	%	%	%	(A)	(B)	(C)	(D)
	930	750	906	681	930	750	906	681
	10	13	13	13		A		
	63	59	58	56	D			
	0	0	0	0				
	26	27	27	30				
	2	1	1	1				
	56	58	58	57				
	41	39	41	42				
	3	3	1	0	C D	D		
	58	56	60	57				
	38	41	38	40				
	3	3	2	3				
	24	20	22	23				
	73	78	77	76		A		
	3	2	1	1	C			
	3	4	2	2				
	96	96	97	97				
	1	0	1	1				
	32	29	28	23	D	D	D	
	28	31	31	28				
	32	33	34	41				A B C
	8	7	7	7				
	27	28	30	28				
	49	46	45	48				
	22	25	24	22				
	2	2	1	1				
	19	19	17	18				
	20	17	22	19			B	
	60	62	59	61				
	1	1	2	2				

	Antal svar (n)
F9) Bör en lärarlegitimation införas?	Ja
	Nej
	Vet ej
F10) Inställning gällande fristående skolor	Fristående skolor borde inte finnas alls
	Fristående skolor borde följa exakt samma läroplaner och kursplaner som de kommunala skolorna
	Fristående skolor borde få vara något friare än idag och ha andra ämnen och kursplaner än de kommunala skolorna
	Fristående skolor borde få vara mycket friare än idag och ha andra läroplaner med olika ideologiska eller religiös inriktning
	Vet ej
F11) Syn på förslaget att fristående och kommunala skolor ska kunna hindras att driva verksamheten vidare om man inte lyckas åtgärda brister som påtalats av Skolinspektionen	Bra att de gäller både kommunala och fristående skolor
	Borde bara gälla fristående skolor
	Borde inte gälla några skolor
	Vet ej

	Ålder på hemmavarande barn (antal år)							
	6-9	10-12	13-15	16-18	6-9	10-12	13-15	16-18
	%	%	%	%	(A)	(B)	(C)	(D)
	930	750	906	681	930	750	906	681
	63	64	63	65				
	32	30	31	31				
	5	6	6	5				
	9	8	8	9				
	71	69	75	76			B	B
	15	19	14	12		C D		
	2	3	2	2				
	2	1	1	1				
	96	96	95	95				
	2	3	3	4				
	1	1	1	1				
	1	1	1	1				

Bilaga 3

Frågeformulär

1. Idag börjar alla barn årskurs 1 då de fyller sju år.

När tycker du att barn ska börja grundskolan?

- 1) Då de fyller sex år.
- 2) Då de fyller sju år.
- 3) Då de fyller åtta år.
- 4) Det ska vara möjligt att börja årskurs 1 tidigast det år man fyller sex år och senast det år man fyller åtta år.
(Skolstarten ska med andra ord vara flexibel)
- 5) Vet ej.

2. Idag är det frivilligt för föräldrar att låta sin sexåring börja i förskoleklass. Hur tycker du att det borde vara?

- 1) Förskoleklass ska vara frivilligt och den obligatoriska grundskolan nio år (dvs. som idag).
- 2) Förskoleklass ska vara obligatoriskt och därmed ska grundskolan vara tio år.
- 3) Vet ej.

3. Vad av följande tror du är bäst för undervisning i de teoretiska ämnena på lågstadiet, det vill säga årskurserna 1-3?

- 1) En klasslärare (som undervisar i alla teoretiska ämnen).
- 2) Att klassen får två till tre olika ämneslärare
(som delar på undervisning i de teoretiska ämnena).
- 3) Vet ej.

4. Vad av följande tror du är bäst för undervisningen i de teoretiska ämnena på mellanstadiet, det vill säga vanligtvis årskurserna 4-6?

- 1) En klasslärare (som undervisar i alla teoretiska ämnen).
- 2) Att klassen får två till tre olika ämneslärare.
(som delar på undervisn. i de teoretiska ämnena).
- 3) Vet ej.

5. Vad av följande tror du är bäst för undervisning i de teoretiska ämnena på högstadiet, det vill säga vanligtvis i årskurserna 7-9?

- 1) En klasslärare (som undervisar i alla teoretiska ämnen).
- 2) Att klassen får flera olika ämneslärare, som undervisar i ett par ämnen var.
- 3) Vet ej.

6. Vad tycker du man ska göra för de elever som inte klarat grundskolans mål när de slutar 9:an?

- 1) De borde få gå ett extra år i grundskolan och läsa in sådant de missat.
- 2) De borde få gå ett basår på gymnasieskolan och läsa in sådant de missat.
- 3) De borde få börja på ett gymnasieprogram men få extra undervisning i sådant de missat.
- 4) Vet ej.

7. Det finns idag ett förslag som innebär att gymnasiets yrkesprogram ska innehålla fler yrkeskurser än idag för att mer specialiseras mot yrkeslivet. Om förslaget genomförs kommer därmed inte all gymnasieutbildning att ge grundläggande högskolebehörighet.

Är det rätt att specialiseringen inom gymnasieskolan ska öka?

- 1) Det är rätt att specialiseringen inom gymnasieskolan ska öka och de som läser yrkesinriktade program kan läsa in högskolebehörighet senare om de vill studera vidare.
- 2) Det är rätt att specialiseringen inom gymnasieskolan ska öka fast det är viktigt att de som vill ska kunna läsa in högskolebehörigheten genom individuella val inom gymnasieskolans ram.
- 3) Nej, all gymnasieutbildning ska leda fram till att eleverna är behöriga att söka till högskolan.
- 4) Vet ej.

8. Idag undervisar många utan lärarutbildning i våra skolor och det är vanligt att lärare som är utbildade ändå undervisar i ämnen eller årskurser de inte är utbildade för. Viket av följande påståenden passar bäst in på vad du tycker ska gälla när en rektor ska anställa lärare?

- 1) Rektorn ska själv få bestämma vilken utbildning en lärare ska ha.
- 2) Rektorn måste välja en person som har någon form av lärarutbildning.
- 3) Rektorn måste välja en person som har lärarutbildning för de ämnen och årskurser som han/hon ska undervisa i.
- 4) Vet ej.

9. Ett förslag om att inrätta en lärarlegitimation, likt den legitimation som läkare har, har tagits fram. Målet med legitimationen är att garantera att alla elever får en god undervisning. Bland annat är det endast legitimerade lärare som ska få tillsvidareanställas och ansvara för betygssättning. Anser du att en lärarlegitimation bör införas?

- 1) Ja.
- 2) Nej.
- 3) Vet ej.

10. Idag finns kommunala skolor och fristående skolor. Hur tycker du att det borde vara?

- 1) Fristående skolor borde inte finnas alls, det räcker med kommunala skolor.
- 2) Fristående skolor borde följa exakt samma läroplaner och kursplaner som de kommunala skolorna. (dvs. som idag)
- 3) Fristående skolor borde få vara något friare än idag och ha andra ämnen och kursplaner än de kommunala skolorna.
- 4) Fristående skolor borde få vara mycket friare än idag och kunna ha andra läroplaner med olika ideologiska eller religiösa inriktningar.
- 5) Vet ej.

11. I det kommande förslaget till ny skollag föreslås att både fristående och kommunala skolor ska kunna hindras att driva verksamheten vidare om man inte lyckas åtgärda brister som påtalats av Skolinspektionen. Vad anser du om det förslaget?

- 1) Bra att det gäller både kommunala och fristående skolor.
- 2) Borde bara gälla fristående skolor.
- 3) Borde inte gälla några skolor.
- 4) Vet ej.

12. Vilket parti skulle du rösta på om det var val till Riksdagen idag?

13. Antal barn hemma?

14. Födelseår på hemmavarande barn?

Bilaga 4

Sammanfattning av väljarundersökningen från mars 2009

Nedan återfinns en sammanfattning av den väljarundersökning som Lärarnas Riksförbund presenterade på DN-debatt i mars 2009. Undersökningen återfinns i sin helhet på förbundets webbplats, www.lr.se.

I undersökningen genomfördes 3 000 telefonintervjuer med personer mellan 18 och 74 år. Olika skolpolitiska frågor ställdes enligt rubrikerna nedan.

Den likvärdiga skolan

Trots att skollagen slår fast att all utbildning i Sverige ska vara likvärdig så tror nio av tio väljare att elever inte får en likvärdig utbildning i Sverige. Skillnaderna mellan svarande med olika partisympati är marginella. Hälften av väljarna anser att likvärdigheten skulle förbättras om statens ansvarstagande för skolan ökade. De folkpartistiska och vänsterpartistiska väljarna tror i störst utsträckning på en positiv effekt på likvärdigheten om staten ökar sitt ansvarstagande, men skillnaderna till de andra politiska partierna är relativt små.

Skolans finansiering

Nästan tre fjärdedelar av de tillfrågade väljarna anser att staten bör finansiera skolan. Knappt tre av tio anser att kommunerna ska kvarstå som huvudfinansiärer för skolan. Andelen väljare som tycker att staten bör finansiera skolan är en bra bit över hälften, oavsett politiskt parti. Lägst andel har kristdemokraterna och högst andel har miljöpartiet.

Huvudman för skolan

Väljarna visade sig vara kluvna till frågan om skolans huvudmannaskap, alltså skolsystemets utformning. Knappt hälften vill ha en kommunal skola eller en kommunal skola med fristående skolor som alternativ men nästan lika många vill antingen ha en statlig skola eller en statlig skola med fristående alternativ. Bland de folkpartistiska väljarna finns det starkaste stödet för ett skolsystem baserat på en statlig skola med friskolor som alternativ. Var fjärde vänsterpartist vill endast ha en statlig skola, precis som var femte miljöpartist. Det alternativ som fick flest socialdemokratiska sympatier är en kommunal skola med friskolor som alternativ, nästan hälften av centerpartisterna instämde också i detta.

Friskolor och friskolors vinst

Sex av tio väljare anser att fristående skolor har en positiv inverkan på det svenska utbildningssystemet. Starkast är stödet bland kristdemokrater, åtta av tio, samt bland moderater och folkpartister. Drygt en tredjedel av vänsterpartisterna och ungefär hälften av socialdemokraterna och miljöpartisterna har svarat detsamma.

Hälften av väljarna anser att vinsten inom fristående skolor ska återinvesteras i skolan. Tre av tio anser att vinsten ska återbetalas till kommunen. Lite drygt en av tio anser att ägarna själva ska bestämma hur vinsten ska disponeras. Mönstret består oavsett vilket politiskt parti som väljarna sympatiserar med.

Betyg och nationella prov

En klar majoritet av väljarna anser att betyg ska sättas i årskurs 6 eller tidigare. Endast en av tio anser att betyg överhuvudtaget inte bör sättas i grundskolan. Bland samtliga partisympatisörer finns en majoritet som anser att betyg har positiv effekt. Lågst hos vänsterpartiets väljare men ändå fler än hälften och högst bland moderata väljare där nästan nio av tio anser detta.

Närmare sju av tio tror att nationella prov har en positiv effekt på elevers kunskapsutveckling. Endast några få tror att det har en negativ effekt. Denna åsikt återfinns hos en majoritet inom samtliga riksdagspartiers väljargrupper.

Skolan och valet 2010

En dryg tredjedel av väljarna anger att skolfrågan skulle kunna vara avgörande vid val av politiskt parti vid nästa val. Skillnader grundade på partihemvist är små.

Med anledning av Skolans Dag har Lärarnas Riksförbund tagit fram denna rapport. Med Skolans Dag vill Lärarnas Riksförbund uppmärksamma och betona alla elevers rätt till kunskap. Målet är en likvärdig skola för alla.

Skolans Dag instiftades av Lärarnas Riksförbund 2008.

LÄRARNAS
RIKSFÖRBUND

www.lr.se